

Bilaga 4. Uppföljning av mål och program

Kommunfullmäktige använder inriktningsmål för att skapa riktning och förändring inom ett avgränsat område som är gemensamt för flera kommunala aktörer. Styrningen inom inriktningsmålen samlas i tre program; Program tillväxt, Program social hållbarhet och Program för klimatneutrala Umeå 2040. Inriktningsmålen följs upp genom en rapportering av utveckling inom programmen. Bedömningen görs utifrån om kommunen gör tillräckligt, om mer arbete krävs eller om kommunen behöver göra mycket mer inom området. Först redovisas en överblick av inriktningsmålen med bedömning, därefter beskrivs kort respektive program.

Överblick

Inriktningsmål 1	Gör vi tillräckligt?
Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050	
Inriktningsmål 2	
Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden <i>Negativ påverkan från organiserad brottslighet och våld i nära relation men framsteg har gjorts i samverkansarbetet.</i>	
Inriktningsmål 3	
Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv <i>Jämställdhetsarbetet pågår och är väl inarbetat. Det finns ett behov av nya goda exempel för att ej tappa position.</i>	
Inriktningsmål 4	
Umeå ska vara klimatneutralt till år 2040	

I kolumnen "Gör vi tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, vi gör tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, vi behöver göra mycket mer

Program Tillväxt

Planberedskapen för bostäder har förbättrats markant senaste tiden, men bostadsbyggandet ligger inte på de nivåer som behövs för önskad tillväxttakt, för närvarande till stor del på grund av konjunkturläget. Umeå är en attraktiv plats att bo och leva på, men tydligare preciserade delmål för vad en större stad ska "ha" skulle kunna leda till att Umeå tar ytterligare steg framåt i attraktivitet. En högre grad av samsyn krävs också när det gäller hur tillväxten ska åstadkommas i en tätare stad och i vilka steg transformationen mot ett långsiktigt hållbart samhällsbyggande kan ske.

Arbetet med att ta tillvara tillväxtpotentialen som universiteten ger bedöms ha rätt inriktning och fokus, men samtliga insatser skulle behöva utökas. Det gäller både arbete med studenternas kvarstanningsgrad och dess betydelse för hela regionens kompetensförsörjning och företagstillväxten och kommersialiseringen av forskning som kommer från universitetsmiljöerna.

Umeås företagstillväxt är god och arbete med etableringar sker i god samverkan i kommunkoncernen. På sikt bedöms mark och el bli begränsande faktorer vilket behöver adresseras. Parallellt med det innebär resan mot en storstad att rollerna till viss del förändras och att det behövs fler sätt att arbeta med företagstillväxt och etableringar. I det fortsatta arbetet är det viktigt lägga fokus på prioritering, finansiering och att genomföra planerade och beslutade åtgärder för att minska utsläpp. Samtidigt är det viktigt med lärande för att utveckla nya åtgärder.

Delmål		Årets bedömning
Befolkningsmål	Umeå har 200 000 invånare år 2050.	Delvis
Bostadsbyggande	I Umeå byggs 2 000 bostäder per år.	Nej
Attraktiva livsmiljöer	I Umeå byggs attraktiva livsmiljöer för kommuninvånarna.	Delvis
Universiteten	I Umeå är Universiteten tillväxtmotorer.	Ja
Företagens tillväxt	I Umeå skapas goda förutsättningar för sysselsättning och företagande.	Ja
Etableringar	I Umeå driver nya etableringar tillväxt.	Ja

Sammanfattningen av programmet, som tar upp och adresserar flera av de största globala utmaningarna, måste betraktas med både ett holistiskt perspektiv och stor försiktighet. Bedömningarna som presenteras innehåller vissa osäkerheter och är beroende av att fortsatta insatser och åtgärder genomförs fram till 2050. Det gäller även för områden som redan till 2024 har markerats som uppfyllda eller åtgärdade. För att göra dessa bedömningar har man använt ett brett spektrum av verktyg, inklusive indikatorer, rankingar, vetenskapliga studier, samarbeten och rapporter samt noggranna analyser. Dessutom har man jämfört med resultat och insatser från andra kommuner för att säkerställa relevans och trovärdighet. Den programansvarige chefen har en central roll i denna process och samråder kontinuerligt med programstyrgruppen för att löpande stämma av och justera bedömningarna, baserade på nya insikter och utvecklingar. Detta samspel mellan bedömning och åtgärd är avgörande för att uppnå de långsiktiga målen för hållbar tillväxt och utveckling.

Program Social hållbarhet

Umeå kommun har en stark position inom social hållbarhet. EU-kommissionen rankar övre Norrland som en av de mest socialt hållbara regionerna i Europa enligt European Social Progress Index⁵⁷. Sverige och Umeå kännetecknas av hög tillit mellan människor. Det främjar deltagande i demokratiska processer och socialt engagemang. Samtidigt syns tendenser till splittring och ökade klyftor. Det förebyggande arbetets betydelse är av största vikt för att minska dessa problem.

Kommunens arbete för social hållbarhet grundar sig i värden som trygghet, tillit och gemenskap. Segregation, när människor med olika förutsättningar lever åtskilda, utgör ett hot mot dessa värden. Umeå har generellt ett bra utgångsläge med låg brottslighet, låg otrygghet och hög tillit till myndigheter. Det finns inga stadsdelar i Umeå som har klassats som utsatta av polisen.

Men, utmaningar kvarstår. Organiserad brottslighet är ett växande problem. Antal ärenden som gäller våld i nära relationer har också ökat, vilket kräver bättre samordning och ökade resurser.

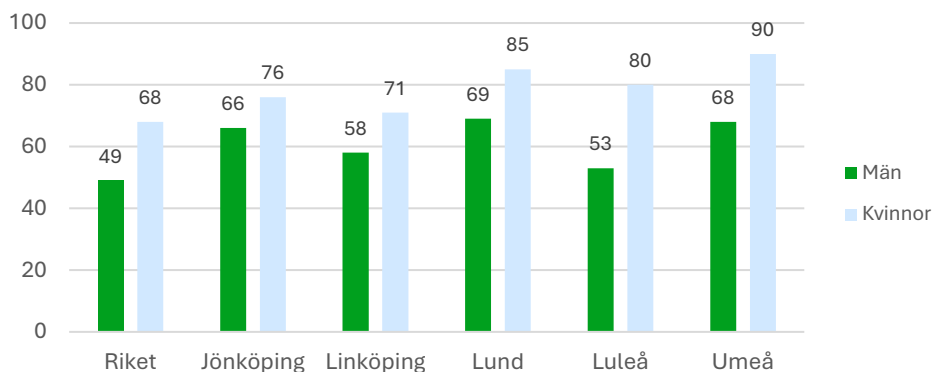
Vad gäller ungas livsvillkor ökar avhoppet från gymnasiet. Många avhopp kopplas till att unga mår dåligt. Framför allt unga tjejer mår dåligt och tjejer på högstadiet har relativt hög frånvaro. Barnfamiljer har dessutom fått det svårare ekonomiskt under de senaste åren.

Kommunens arbetskraftsdeltagande är bra men det finns grupper som fortfarande har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Kompetensbristen i Umeå förblir också en utmaning. Kommunen arbetar för att minska antalet personer i långvarigt utanförskap, men det behövs bättre kännedom om situationen för dem som varken arbetar, studerar eller är arbetssökande.

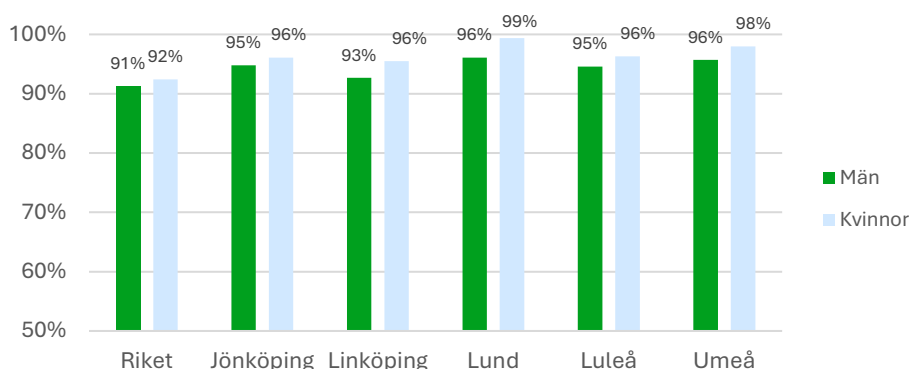
Umeå kommun strävar efter att vara en bra plats att växa upp på, där alla ska ha jämlika villkor oavsett bakgrund. Arbetet har fortsatt under året för att främja trygga, tillgängliga och inkluderande boendemiljöer. Mycket pekar på att Umeå är en plats med goda förutsättningar att leva och verka på. Umeå är i en stark position, men fortsatt arbete behövs för att bibehålla och stärka social hållbarhet i kommunen.

Eftersom kommunkoncernen inte har egen rådighet över allas vårt välmående och de sociala strukturerna är det viktigt och nödvändigt att fortsätta arbete för att öka samarbete med alla samhällsaktörer.

⁵⁷ [Inforgio - European Social Progress Index \(europa.eu\)](https://europa.eu/inforgio)

Diagram 1. Sociala relationer och tillit, index (2023)⁵⁸

Källa: Tillväxtverkets beräkningar, baserade på uppgifter från MUCF och Fohm.

Diagram 2. Kommunen är en bra plats att bo och leva på, andel (2023).⁵⁹

Källa: Medborgarundersökningen, SCB.

Program Klimatneutrala Umeå 2040

Det är tydligt att omställning pågår men att takten behöver accelereras betydligt för att uppnå antagna klimatmål. Omställningen är samhällsekonomiskt lönsam och för att öka takten krävs arbete med både strukturella förändringar och förändrade beteendemönster.

Under perioden har Umeå arbetat med medskapande av åtgärder och projektportföljer baserade på tidigare arbete med scenario- och konsekvensanalyser som tydliggör vad Umeå behöver göra för att ställa om samhällssystemen. Umeå behöver i högre utsträckning fokusera arbete på att prioritera, finansiera och realisera projekt för att accelerera omställningstakten.

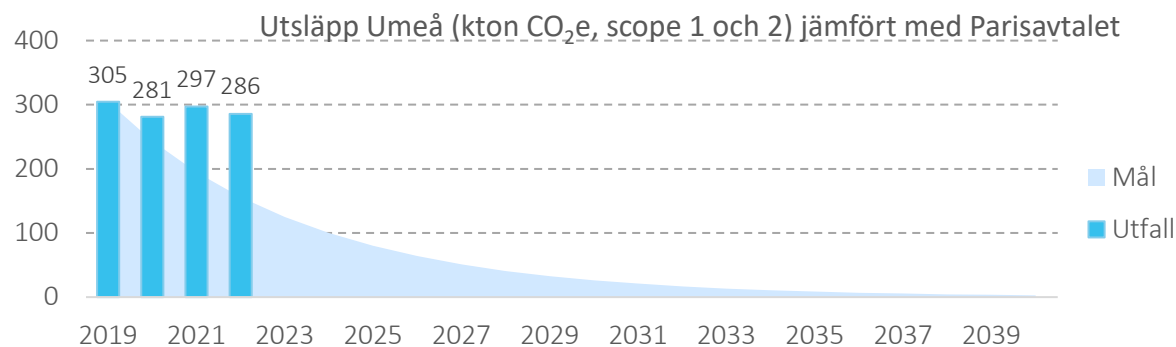
Eftersom kommunkoncernen inte har egen rådighet över omställning av samhällssystem behöver Umeå fortsätta arbete för att öka samverkan och bygga partnerskap på alla nivåer, från lokala initiativ inom klimatfärdplanen till engagemang i internationella samarbeten som "Missionen för hundra klimatneutrala och smarta städer". Det är avgörande för att uppnå stadens långsiktiga mål.

⁵⁸Indexet baseras på indikatorerna: Invånare 16–24 år som varken arbetar eller studerar, invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, invånare 16–84 år med avsaknad av emotionellt stöd och sammanvägs till ett nyckeltal på en skala från 0 till 100.

⁵⁹Andel som har svarat "Mycket bra" eller "Ganska bra" på frågan "Vad tycker du om din kommun som en plats att bo och leva på?" i SCB:s medborgarundersökning.

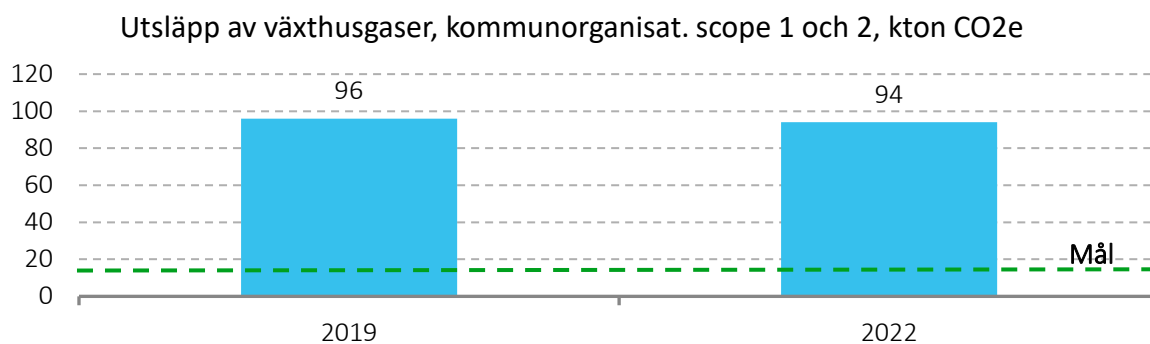
Klimatomställningsarbetet i Umeå omfattar även att minska konsumtionsbaserade utsläpp, vilket inkluderar utsläpp som vår totala konsumtion bidrar till, i Sverige och i andra länder. Många åtgärder genomförs på området, men vi har i dagsläget inget välfungerande sätt att följa upp de konsumtionsbaserade utsläppen, därför behöver uppföljningen utvecklas.

Diagram 3. Territoriella utsläpp

De sammanlagda utsläppen inom scope 1 och 2 i Umeå kommun uppgick 2022 till 286 ton CO₂e. Det är en minskning jämfört med 2021 men inte en minskning i den takt som Parisavtalet kräver. Vid en jämförelse av nationella emissionsdatabasens utsläppsdata har utsläppen i Umeå kommun minskat med 33 procent sedan 1990.

Diagram 4. Kommunkoncernens utsläpp

Under 2019 och 2022 har beräkningar genomförts på kommunorganisationens utsläpp inom scope 1 och 2. År 2019 stod kommunen för 96 kton CO₂e. År 2022 hade utsläppen visserligen minskat något, men inte i den takt som behövs för att nå målet 14 kton CO₂e till 2025.

Fördjupad läsning

Mer information om arbete med inriktningsmål och program finns på umea.se:

umea.se/programtillvaxt

umea.se/programsocialhallbarhet

umea.se/programklimatneutral